

morali ugovarjati zoper veleizdajske namene petardistov. Da se to ni zgodilo, temveč da je predsednik municipijske delegacije dr. Dampieri poln milosti govoril „o nepremišljencih, kateri v svoji zmoti ne spoznajo, da na tak način onečaste ideale, katerim morebiti mislijo služiti, to dokazuje, da tržaško avtonomno zastopstvo tudi pri tej priliki ni odnehalo od onega podpiranja iridente, katero smo ne zdavnej na drobno opisali. Ta okolnost bistveno slabi izjavo municipalne delegacije, katera sme biti prepričana, da sto izjavo nikogar ni premotila.“

Še oistreje pa piše ravno ta list dne 4. t. m. povodom objave razpusta tržaškega iridentovskega društva „Progresso“: „Presse“ piše: Razpust društva, „Progresso“ v Trstu naj tamošnim sramožljivim in nesramnim iridentistom služi v znamenje, da je mera prepolna in da ima državna vlada voljo, z vso odločnostjo postopati zoper protiavstrijske namene in zoper veleizdajsko rovanje, ako ravno jih gotovi gospodje v Trstu začasno ne stavijo v prvo vrsto ali celo po farizejsko zanikavajo. Ne samo one malopridneže, ki po cestah pokladajo petarde, mora doseči roka pravice, temveč tudi one elemente, kateri napade z petardami samo zato obsojajo, ker se po njih znani „ideali“ na nedostojen način izražajo, se morajo s primerno resnobo opomniti na dolžnosti avstrijskega domoljuba.

Razpuščeno društvo „Progresso“ bilo je gnjezdo za salonski iridentizem in kot tako v tesni zvezi z veliko skupino tržaškega mestnega zastopa. Ta bode sedaj vedel, da vlade ni volja še dalje trpeti onih dvoumnosti, katerih se je ta častivredna korporacija do sedaj znala posluževati z redko spretnostjo.

Iridentizem vsake vrste se mora v emporiji ob adriji zatreti brez usmiljenja! Tako vladno glasilo. Opomin je dosti resen, naj mu sledijo še dejanja.

Povodnji na Češkem.

Koncem poprejšnjega in začetkom ravno minulega tedna, dežvalo je na Gornjeavstrijskem in posebno še na Češkem tako grozovito, da so nastale, izrekoma ob Moldavi, tolike povodnji, kakoršnih se ne spominja nihče na progi Budjevice-Praga. Povsod preplavljene so polja in sela, spodkopane ceste in železnice, porušena poslopja in utopljenih veliko ljudi.

Najhujše prizadeta je Zlata Praga, kjer je med drugimi porušen starodavni zidan z dragocenimi spominki kinčan Karolov most.

Nikomur se še sanjalo ni, da bi sila vode tej zgodovinski stavbi kedaj mogla kaj prizadeti, ker izrekli so se strokovnjaki svoj čas, da ne bode moč te stavbe podreti drugače, kakor z razstrelivom.

Minuli četrtek zjutraj krog 5. ure porušila sta se nenadoma dva srednja oboka Karolovega mosta, ljudje so hodili in vozili čezenj, kakor navadno, zavolj zgodne ure k sreči ne zelo gosto. S kosom mostu padlo je v Moldavo več ljudi in gotovo tudi jeden mlekarški voz z vozniki in živino vred. Pripoveduje se, da so trije kovaški učenci za rano prosili svojega mojstra, da bi si smeli iti ogledat povodenj. Prišedši do Karolovega mosta, ostane jeden s strahu pred veliko povodnijo pred mostom pri Karolovem spominku, ostala dva pa stečeta takoj na most in si ogledavata valove, čez malo trenutkov zagromi most, ki je zidan na 17 stebrih na sredi v vodo in z delom mostu vse kar je bilo na njem.

Karolov most, kinč Zlate Prage, zidal se je 144 let. Temeljni kamen stavil se mu je dne 9. julija l. 1357. Zidarski mojster, ki je dobil po kralju Karolu IV. naročilo zidati, imenoval se je Peter Arler. Dokler je kralj Karol živel, napredovala je zgradba vsled kraljeve radodarnosti dobro, po smrti njegovi pa se je gradilo počasi.

Dragoceni zgodovinski spominki napravili so se v teku stoletij in marsikateri spominki bili so priča krvavih bojovv Pragi, izrekoma za čas husitskih bitek, ki so češkemu narodu sekale toliko krvavih ran.

Pa vrnimo se nazaj k mestu tolikih nesreč: Nižje ležeči deli Prage, izrekoma otoki, so vsi pod vodo, ljudje bežali so v višje dele poslopij, kolikor sploh moč vrši se promet s čolni, požarna bramba rešuje ljudi iz prostorov pod vodo, dovaža jim živeža in pomaga, kjer in kolikor more. Tudi vojaštvo pomaga neprenehoma. En čoln s pijonirji je prehitela povodenj, jih odnesla in nikjer ni več sledu za njimi, časniki naznanjajo imena ponesrečenih. Promet na železnicah moral se je ustaviti na mnogo krajih, ker je postal ali nemogoč ali pa zelo nevaren.

Kakor pri vsaki nesreči bil je tudi pri tej cesar prvi, ki je prihitel na pomoč s tem, da je ponesrečenim naukazal podpore 10.000 gld.

Da bi pač tolika nesreča pripomogla Češki k narodnemu miru!

Naši dopisi.

Z Dunaja 7. sept. 1890. (Povodenj). Strašno nesrečo je previdnost božja poslala čez tla naših sevrnih dežel. Zaradi neprenehljivega, skoraj 40dnevnega deževanja, narasla je mogočna Donava s pomočjo Inna in Travnice in drugih potokov ter stopila čez svoje brege in uničila sosedne mesta, kakor tudi zasula in razdrila poljske pridelke po gornjem in nižjem Avstrijskem.

Pretečeni teden sem imel priliko te žalostne katastrofe z lastnimi očmi ogledati. Peljal sem se po dovršitvi svojega posla ob Donavi iz Pasove nazaj po parobrodu in bile so nam vse postaje zginele zaradi silne Donave. Po nižje ležečih trgih molil je samo zvonik iz preplavajoče Donave. Zdelo se mi je, kakor da sem v Noetovi barki, ko vidim, da tu in tam sede prebivalci na strehah

in kličejo na pomoč, katerim je naš kapitan vselej vstregel. Srčno me veseli, da sem mogel tudi jaz malenkost pomagati ubogim sirotam, kajti rešili smo jim samo nago življenje živina, pohištvo in drugo blago poplavalo je po nemili Donavi. Plavala so tudi trupla nesrečnežev, katere so naši matrozi skrbno ustavili in na suho ljudem izročili, da jih po kršansko izročijo materi zemlji.

Opoludne dospeli smo vsi vtrujeni v glavno mesto gornje-Avstrije Linc, a našli smo breg pod vodo. Voda je dregala skoraj do sredi mesta. Predmestje Uhrfah je bil do prvega nadstropja pod vodo in pridni pionirji mučili so se s prevažo prebivalcev od poslopja, do poslopja, kajti ni bilo suhe ceste. Tudi naši matrozi pomagali so z svojimi čolniči do pozne noči. V mestu Linc bilo je vse celo noč po konci, tudi okna bile so razsvetljene, da ne bi bila tema, ako se gas poškoduje. Drugi dan peljali smo se dalje in prišli ob 1. uri v Stein pri Kremsi, a tudi to staro mestice bilo je do prvega nadstropja pod vodo. Ustavili smo se pred agentovo hišo pri prvem nadstropju in tam počakali, da nas mestni čolniči preneso do naših stanovanj. Jaz sem našel še precej suho moje stanovanje — toda okoli polnoči zbudi me neka neprijetna mokrota, pod hrbtom malo mrzleja od drugih mokrot — mogel sem se delogirat, kajti bil je že čas za odpeljatev na Dunaj. Podal sem se o 5. uri zjutraj z mojo prtljago v čolnič, kateri me iz pod okna (stopil iz okna vanj) prepelje do parnika, kateri me je pripeljal do poludne na Dunaj. Na Dunaji mogel se je parnik ustaviti še pred mostom, ker ni bilo mogoče skozi most. Preplavana je bila 6000 metrov široka struga za povodnjo, tudi na mestnem bregu so stale hiše in brežna železnica pod vodo. Ko smo prišli v Leopoldstadt, šumljala nam je po ulicah na desno in levo voda v kletih. Vodo imajo v kletih tudi po Rosavi, Brigittenau in Landstrassi 1½ metra. Pri Brigittenau, najbližje velike Donave, je šporn v nevarnosti, plavajo železnični švelerji, kakor muhe tu in tam po kanalu. O bregu mestnega kanala so ustavili parni tramvaj, kakor tudi ukazali premakniti vsa poslopja, kakor ribarske kočice in druge navarne reči; tudi v kanali se ne prevaža z nobenem parnikom, kajti ne morejo skozi most. V Leopoldstadtu so pripravljeni s trepami, da jih polože po celem mestu, ako voda pridere. Povodna komisija obstoječa iz mestnih zastopnikov in državnih inženirjev je sklicana. V Brigittenau je 60 prebivalcev delogiranih. Tudi v c. kr. Prater voda skozi kanal teče. Cesta gasno-stražnega drevoreda je tekočemu potoku podobna. Pot v Freidenau je zaprta, kajti je pod vodo. Zabranjava žuga slovo dati, kaj bode s trgov. Cestni nasip čez staro Donavo pri Florisdorfu pušča na dveh straneh, mučijo se ju z peskom nasutimi vrečami rešiti, da ne bi stara Donava poiskala svojo staro strugo, katero je že večkrat poskusila obiskati. Nocoj dežvalo je celo noč s curkom, a sedaj ko to pišem se je solnce pokazalo in silnega sveta je na potu proti Donavi, da radovedno brli po mogočni Donavi, katera seboj vlač

mного oropanega blaga. Bog daj, da bi se zopet zvedrilo in da ti drage mi „Novice“ prihodnjič kaj veselejšega naznanim, ako me blagovoljno sprejmeš v svoje predale, kakor si sprejela vselej poročila iz tujine od svojega poročevalca

Božidara Jakša.

Iz Ljubljane. — Srednje šolska imenovanja.

Le malo dni še nas loči od začetka naših srednjih šol, ko se je v uradnem dunajskem listu razglasilo imenovanje vodij na naših gimnazijah v Ljubljani in v Novem Mestu, z nekaterimi premembami pri službah profesorjev na teh zavodih.

Imenovan je za višjo gimnazijo ljubljansko dosedajni vodja višje gimnazije Novomeške g. Andrej Senekovič, na njegovo mesto imenovan je g. dr. Franc Detela, dosedaj profesor v Dunajskim novem mestu, na novo osnovano nižjo gimnazijo ljubljansko pa je za vodjo imenovan bivši vodja razpuščene Kranjske gimnazije Fr. Wiesthaler. Vrh tega prideta v Novomesto profesorja J. Franke in dosedanji suplent J. Fon, na ljubljansko višjo gimnazijo pa prof. Fr. Brežnik. Večinoma se je to imenovanje pričakovalo. Gotovo pa je, da ustanovitev druge gimnazije pouzročuje nezdravo nakopičevanje dijakov v Ljubljani, med tem ko Kranj brez vspeha brezplačno ponuja šolske prostore in obilno dobrih stanovanj za profesorje in dijake in bode v kratkem gotovo tudi šolsko oblastvo prišlo do prepričanja, da tudi dve gimnaziji ljubljanski ne bode zadostovali od leta do leta se zelo množeci šolski mladini, in da bode še rado segalo po zopetni ustanovitvi višje gimnazije v Kranji, ako se meščani kranjski ne naveličajo, svojo prijaznost za šolo skazovati z velikodušnimi žrtvami.

— V sosednem Celji praznovali so ravnokar minula dva praznika slovesno ustanovitev sokolskega društva z jako zanimivimi političnimi uspehi. Z jako srečno taktiko in po nepristranskem postopanju političnih oblastev prepričali so štajerski Slovenci prepoved celjskega župana glede slovesnega odtvorjenja, dosegli so dovoljenje štajerskega c. kr. namestništva za sijajno svečanost v celjskem mestu in so dosegli tudi, da je tisto namestništvo prepovedalo za ravno ona dva dneva nameravano nasprotno slavnost ponemčevalnega društva „Südmark“. Po vsem iz srca čestitamo štajerskim rodoljubom k sijajnemu, veselemu vspehu!

— Gozdarska shoda. Včeraj in danes vršita se skupno shoda državnega in pa kranjsko-primorskega gozdarskega društva. Včeraj vršilo se je ogledavanje zasajanja Krasa v bližini Trsta, danes pa sta zborovala oba društva v Trstu, jutri in pojuteršnjem pa se vrši prosto ogledavanje deležnikov postojinske jame, trnovskega državnega gozda, Idrije in pa zagradb hudournikov na Koroškem. Za pogozdovanje Krasa imajo taki shodi velik pomen.

— Imenik Mohorjevega društva in potrebnost njegova se precej živahno razpravlja v slovenskih listih in izrekoma vodstvo društva se nagiba k mnenji, da je koledar Mohorjev odveč in predragocen. Gotovo je, da bi se koledar sam na sebi lahko utrpel izrekoma zato, ker vsak odtis zahteva kolek 6 kr., imenik členov društva pa ima zelo veliko važnost enako za društvo samo, za njegovo širjenje med narodom, kakor za društvene poverjenike, največjega pomena pa je imenik za narodni in gospodarski razvoj Slovencev sploh, ker nam enako kaže življenje naroda samega kakor vodilne osebe na drobno. Priporočamo toraj živo vsakoletni natis imenika *Mohorjevega*!

* **Premovanja** govedi bodo v Šent Vidu pri Zatičini v ponedeljek 29. septembra, v Kamniku v soboto 4. oktobra in v Vipavi v soboto 11. oktobra.

* **Za kmetijsko in vinarsko šolo** v Grmu razpisuje kranjski deželni odbor ravnokar šest ustanov. Prav živo priporočamo, posebno dobrim kmečkim gospodarjem, naj dajo svoje sinove v to šolo, ker prepričani naj bodo, da dandanes tudi kmet ne more uspešno gospodariti brez strokovnega pouka.

— **Proseni vešča** (nemški Maiszünsler, Hirsezünsler) se je letos pokazala na več krajih in tu in tam v tako obilnem številu, da je cele njive turščice, prosa ali konopelj močno poškodovala ali celo uničila. Živi se od stržena prosenih, turšičnih, konopljenih stebel, pa tudi hmeljne nasade ljubi. Da se nje razširjanje zapreči, je najizdatnejše sredstvo, da se bilje požetega prosa, konopelj, turščice skup spravi in sežge, kajti kadar te rastline dozore, spravi se črv (gosenica) niže v steblovje, kjer ostane čez zimo. Skrbno naj bi se to navadno na njivi ostajajoče bilje (strnišče) spravljajo na kupe in povsod sežigalo; namarnost enega soseda škoduje tudi drugim, ker imenovani škodljivec poišče na široko okrog ležeča polja ter uniči pridelke.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Gotovo pomenljive dogodbe dostikrat nadvladajo v življenji narodov hipoma vsa druga tekoča vprašanja, in tako smemo reči, da v naši državi vsa druga vprašanja ta teden naveladuje huda povodenj in po nji pouzročena škoda.

Med poškodovanci stoje v prvi vrsti Zlata Praga in poleg te južna Češka v obče. Kolikor bolj nadrobna poročila prihajajo o nesreči, toliko bolj se kaže njena velikost. Povsodi v državi kaže se tudi veliko sočutje in tudi dobra volja pomagati nesrečnežam. Da vlada hoče pomagati izdatno, kaže naredba vsega ministerstva, po kateri se privoljuje kredit dveh milijonov goldinarjev v podporo po povodnji poškodovanih. Tudi dunajsko mesto izraža svoje sočutje in bode gotovo tudi

privlilo denarno podporo, kakor sploh ni dvomiti, da se bode za prizadete podpora poberala po vsi Avstriji. Cesar privolil je za Prago 10.000 gld., za Budjevice pa tudi 3000 gld. upamo, da se bode pri tej nesreči lepo pokazala celokupnost vse naše države najsijajnejše.

Poleg povodnji na Češkem je najpomenljivejša dogodba tedna ministerska naredba, katera je priplula iridentovsko društvo „Progreso“ v Trstu z razpustom, o kateri dogodbi poročamo v posebnem članku današnjega lista. Koliko drugače bi bilo na Primorskem, ako bi se bilo to zgodilo pred 10 leti.

Nemška. — Na Bavarskem umrl je dolgoletni minister in večletni ministerski predsednik Lutz, pri tamošnih katolikih malo priljubljen.

Avstrijsko vojno brodovje vdeležilo se je pomorskih vaj skupno z nemškim vojnim brodovjem. Avstrijski gostje bili so povsod gostoljubno sprejeti in odlikovani. — Sedaj se zagotavlja, da se vdeleži cesar Viljem kot gost našega cesarja jesenskega lova na Gornještajerskim. — Popravljanje avstrijske oklopnice „Cesarjevič Rudolf“, ki je bila pri vožnji poškodovana, dognano bode danes in potem se vrne skupno brodovje domu.

Španjska. Kolera polagoma pojema, oboleva in umira po polovico manj ljudi, kakor popred.

Luška. — Poveljnika dveh avstrijskih vojnih bark sta bila sprejeta pri svetem Očetu. Vsled vabila mestnega odbora v Turinu, vdeležil se bode ministerski predsednik Crispi banketa, katerega mestni zastop priredi dne 28. septembra. Ministerski predsednik govoril bode pri tej priliki velik političen govor, v katerem bode zagovarjal srednje-evropejsko trojnato zvezo.

Iz Turina poda se Crispi naravnost v Berlin obiskat nemškega kanclerja Capri-vi-ja.

Sofija. — Princ Ferdinand vrne se v soboto nazaj v Sofijo in se kmalu potem poda v Varno. Vojni minister ukazuje, da se častniki nimajo pečati s politikovanjem.

Žitna cena

v Ljubljani 3. septembra 1890.

Hektoliter: pšenice domače 6 gold. 66 kr. — banaške 7 gold. — kr. turšice 5 gold. 87 kr. — soršice 4 gld. 55 kr. — rži 4 gold. 71 kr. — ječmena 4 gold. 39 kr. — ovs 3 gold. 09 kr. — ajde 5 gold. 20 kr. — Krompir 3 gold. 03 kr. 100 kilogramov.

V Kranji.

Hektoliter: Pšenica 6 gold. 18 kr. — Rž 4 gold. 55 kr. — Oves 2 gold. 60 kr. — Turšica 4 gold. 54 kr. — Ječmen 1 gold. 22 kr. — Ajda 4 gold. 22 kr. — Slama 100 kilogr. 1 gold. 60 kr. — Seno 2 gold. — kr. — Špeh 1 kilogr. 44 kr.